

Az MGtE véleménye az Új Széchenyi Tervről

Különös tekintettel a termálvíz és geotermikus energia hasznosítását érintő fejezetekre

1 BEVEZETÉS

Az Új Széchenyi Terv (ÚSZT) vitairata örvendetes módon sokszor, több összefüggésben említi a termálvizet, illetve a geotermikus energiát, mint amelyek alapjai lehetnek a talpra állás és felemelkedés programjának. A vitairat szerint „a geotermikus energia természeti erőforrásaink közül a magyar nemzeti vagyon egy szinte érintetlen része, védelme a nemzet elemi érdeke, ésszerű kiaknázása, felhasználása a gazdasági

stabilitás és felemelkedés lehetősége, az energiafelhasználás, biztosítás kitüntetett tényezője”. Amennyiben ebből, illetve abból a tényből indulunk ki, hogy geotermikus energiaforrásaink a jelenlegi hasznosítási szint egy nagyságrenddel való bővülését is lehetővé teszik, a termálvíz, illetve a geotermikus energia fokozottabb hasznosításával hozzájárulhatunk az ÚSZT legfőbb célkitűzéséhez, a foglalkoztatás dinamikus bővítéséhez.

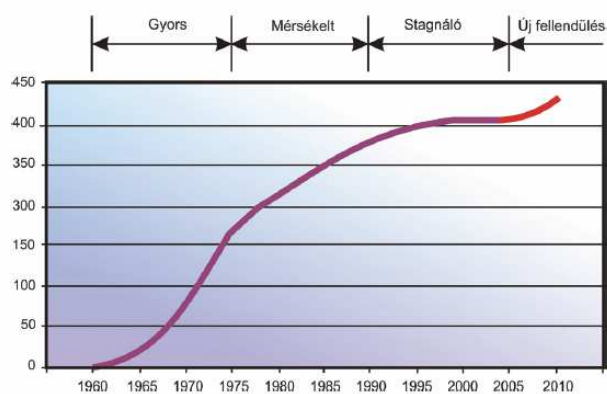
2 A GEOTERMIKUS ENERGIAHASZNOSÍTÁS MAGYARORSZÁGI JELLEMZŐI

A termálvizek fürdősi célú felhasználása Magyarországon igazán széles körben ismert, ugyanakkor a termálvizekkel való fűtés lehetősége sokáig rejtve maradt a nagyközönség előtt.

Ez utóbbinak a fellendülése az 1960-as évektől vette kezdetét, bár már a két világháború között is voltak próbálkozások.

Az MGtE véleménye az Új Széchenyi Tervről

Különös tekintettel a termálvíz és geotermikus energia hasznosítását érintő fejezetekre

1. ábra A geotermia fejlődési görbéje

A geotermikus energiahasznosítás fejlődése az elmúlt 50 évben az 1. ábra görbéjével jellemezhető, azaz nagyjából 15 évenként követte egymást a gyors, a mérsékelt és a stagnáló szakasz. A legutolsó 5 évben egyértelműen mutatkoznak egy új fellendülés jelei.

A termálvizek energetikai hasznosítására az országban számos példa található. Legfontosabb területe a Dél-Alföld, ott is Szentes és környéke. A hasznosítás két legfontosabb területe a növényházi kertészet, illetve az épületfűtés. A geotermikus energia, mint helyi energiaforrás mindmáig jelentős

versenyelőnyt biztosít az azt használó vállalkozásoknak. Valószínű ennek köszönhető, hogy a magyarországi geotermikus energiahasznosítást ma az alábbi három fő tulajdonsággal jellemezhetjük:

- A gazdasági és politikai rendszerváltozást követően a geotermikus ágazat nem ment tönkre, nem szűnt meg, bár fejlődése másfél évtizedre gyakorlatilag megállt. A nemzetgazdaság többi ágazatához viszonyítva ez nem lebecsülendő eredmény.
- Ezen a területen nem alakultak ki kiugróan nagyméretű vállalkozások, ebből következően monopolhelyezete sem alakult ki senkinek. A mezőgazdasági termelő üzemekben - részben válaszul - a multinacionális kereskedelmi hálózatok megjelenésére, végbement egy kisebb tőkekoncentráció, de emellett mind a mai napig több száz a családi vállalkozások száma is.
- A legutóbbi időig sikerült az ágazatot magyar kézben tartani, azaz mind a tervezők, mind a kivitelezők, mind a geotermikus energiát hasznosítók szinte 100 %-ban magyar tulajdonú vállalkozások.

3 A GEOTERMIKUS ENERGIAHASZNOSÍTÁS HELYE A DUÁLIS MAGYAR GAZDASÁGBAN

Az ÚSZT által is kritikával illetett duális gazdaság szerkezetben a geotermikus energiahasznosítás egyértelműen a „hazai”

oldalon található. Ebből következően az ágazatban működő vállalkozások munkahelyeket tartanak fent, és a multinacionális cégeknél nagyobb mértékben vállalnak részt a közteherviselésben. Sajnos a forráskivonás, illetve a forrás szűke ezt az ágazatot is sújtja, így csak korlátozott mértékben képes saját maga korszerűsítésére, hatékonyságának javítására. A hazánk Európai Unió csatlakozását követően elindult támogatási programoknak köszönhetően viszont az új fejlesztések már a legkorszerűbb technológiákat használják, és egyelőre kis mértékben ugyan, de megindult a műszaki fejlesztés, az innováció. Az 50 év tapasztalataira támaszkodva olyan szaktudás halmozódott fel Magyarországon, amely a hazai fejlesztési igényeket minden területen képes kiszolgálni, illetve a jövőben a környező országok felé is fel tud lépni szaktanácsadóként.

4 VESZÉLYEK

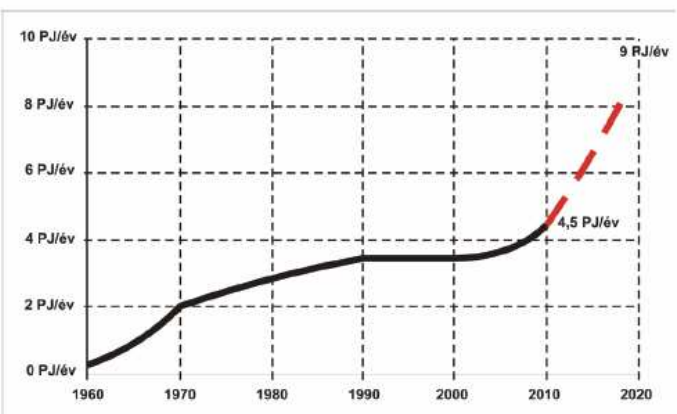
A magyarországi geotermikus energiahasznosítás napjainkban két fő veszélyforrásnak van kitéve.

Az egyik az a jogszabályi környezet, ami az utóbbi időkben hátrányosan alakult a termálvizet energetikai célra hasznosítók számára. Sajnálatos, hogy a magyar vízügyi és környezetvédelmi jogszabályok sok esetben az európai előírásoknál is szigorúbb feltételeket támasztanak a hazai vízfelhasználókkal szemben. Az ÚSZT vitáira is található említés arra, hogy a kitermelt termálvizek elhelyezése Magyarországon gondot okoz, illetve a megoldásra javasolt visszatáplálás csak kevés fűtőműnél létezik. Véleményünk szerint az eddigi jogalkotói hozzáállás eltúlozta a termálvizek felszíni elhelyezésének veszélyét csak úgy, mint azt, hogy a termálvíztestek mennyiségileg általában rossz állapotban lennének. Öt évvel ezelőtt például csak a Magyar Geotermális Egyesület határozott fellépésén múlt, hogy a régóta üzemelő termálvíz hasznosítók rövid idő alatt nem mentek tönkre az őket sújtó környezetvédelmi terhek miatt. Az idén leköszönt kormány egyik utolsó intézkedésével pedig egy olyan rendeletet fogadott el, amely ismét rendkívül súlyos helyzetet teremtett. Amennyiben a 147/2010 kormányrendeletet nem vonják vissza, vagy nem módosítják lényegesen, úgy a magyar geotermikus energiahasznosítás csaknem 80%-a kerül lehetetlen helyzetbe, és sajnos számolni kell több ezer munkahely megszűnésével is.

A másik veszélyforrás a geotermikus energiának, mint természeti erőforrásnak a kisajátítására való törekvésben nyilvánul meg. A megújuló energiaforrások hasznosításának világszerte tapasztalt fellendülését kihasználva Magyarországon olyan próbálkozások jelentek meg, amelyek a verseny korlátozására, monopolhelyzet kialakítására irányulnak. Ez a hazai geotermikus energiahasznosítás hagyományaival teljesen ellentétes, és nem szolgálja az ÚSZT-ben lefektetett általános gazdaságfejlesztési célok megvalósulását sem, miszerint törekedni kell a kis- és közép vállalkozások számának gyarapítására, azok megerősítésére, adott esetben az erőfölénnyükkel visszaelni képes nagyok korlátozása árán is. A Magyar Geotermális Egyesület ezúton is szeretné megköszönni azon országgyűlési képviselők segítségét, akik 2009-ben még ellenzéki szerepben támogatták elképzeléseinket a bányatörvény módosítása során, amivel sikerült elérnünk, hogy a spekulációs szándékok mozgásterét lényegesen szűkebb legyen, mint ahogy azt a jogalkotó eredetileg elképzelte. Ettől függetlenül a bányászati jog-szabályok geotermiát érintő részei még mindig komoly felülvizsgálatra szorulnak, és a hatósági engedélyezésben is sok a tisztázni való.

5. LEHETŐSÉGEK

Az ÚSZT vitáira szerint a geotermikus energiahasznosítás az ország 2020-ig szóló megújuló energia tervében (9PJ/év) jelenleg „alulreprezentált”. Másutt az olvasható, hogy aránya a primér energiamérlegben 2020-ra akár a 6%-ot is elérheti, ami 60-70 PJ/évet jelent. A 2. ábra diagrammján azt kívánjuk érzékeltetni, hogy még a szerényebb célkitűzés eléréséhez is óriási erőfeszítések szükségesek. Ezek közül talán elsőként emelendő ki, hogy a vízvisszasajtolás dogmatikus jellegű erőltetésével nem szabad engedni a jelenleg működő geotermikus energiahasznosítások ellehetetlenülését. Nélkülük ugyanis elképzelhetetlen bármiféle mennyiségi fejlődés. Ugyanakkor az új beruházások állami támogatása

2. ábra A geotermia tervezett fejlődése 2020-ig

az esetek túlnyomó többségénél továbbra sem nélkülözhető, tehát a nagyra törő tervek mögé anyagi eszközöket is fel kell sorakoztatni. Teljesen egyetértünk az ÚSZT-ben megfogalmazott azon igénnyel, hogy a jövő fejlesztéseiben az önkormányzati szektort, mint tulajdonost kell helyzetbe hozni. Megjegyezzük, hogy erre jelenleg is számos jó példa található.

6. JAVASLATOK

Az ÚSZT vitáira a termálvíz és a geotermikus energiahasznosítással kapcsolatosan számos olyan célt vázol fel, amelyekkel egyetértünk, mert többségük megvalósítását magunk is régóta szorgalmazzuk. Ebbe a körbe tartozik például a gyógy- és termálfürdőkben kitermelt termálvizek primer, és/vagy szekunder (fürdés utáni) energetikai hasznosítása, hiteles adatbázis létrehozása a vízhasználatokról, hatékonyságnövelő intézkedések bevezetése a meglévő hasznosító rendszereknél, a meddő szénhidrogén kutak geotermikus hasznosítását, stb. Tapasztalatunk szerint sok esetben nem új jogszabályok megalkotásában, illetve az állami ösztönző, vagy büntető intézkedések meghozatalában, hanem a meglévő és használható jogszabályok betartásában és betartatásában kell gondolkodni. Persze elengedhetetlen bizonyos jogszabályok módosítása, vagy akár eltörlése is, néha viszont elegendő lenne csupán az ügy-intézés felgyorsítása, rugalmasabbá tétele.

A Magyar Geotermális Egyesület részéről azt javasoljuk, hogy az állami szervek (minisztériumok, főhatóságok, háttérintézmények) és az érintett civil szakmai szervezetek között kezdődjön el egy olyan folyamatos párbeszéd, aminek eredménye képpen számszerűsíthető célokat rendelhetünk az Új Széchenyi Tervben megfogalmazott keretekhez.

Budapest, 2010. szeptember 14.

Szita Gábor
MGTE elnök